Civilinė byla Nr. e3K-3-248-611/2021 Teisminio proceso Nr. 2-68-3-20621-2020-4 Procesinio sprendimo kategorijos: 3.4.5.11; 3.5.20.2 (S)

imgl

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. spalio 14 d. Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Andžej Maciejevski (pranešėjas) ir Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjos uždarosios akcinės bendrovės "NT Paslaugos" kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 9 d. nutarties peržūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos uždarosios akcinės bendrovės "NT Paslaugos" skundą dėl antstolio veiksmų, suinteresuoti asmenys antstolis Robertas Vasiliauskas, skolininkė bankrutuojanti uždaroji akcinė bendrovė "Nekilnojamojo turto valdymas", išieškotoja akcinė bendrovė "Swedbank".

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių varžytynes laimėjusio varžytynių dalyvio pareigos per nustatytą terminą sumokėti visą turto kainą nevykdymo padarinius, esant teismo panaikintam antstolio patvarkymui dėl varžytynių paskelbimo, aiškinimo ir taikymo.
- 2. Pareiškėja prašė teismo panaikinti antstolio 2020 m. liepos 10 d. patvarkymą, priimti nagrinėti jos 2020 m. birželio 25 d. skundą ir jį tenkinti: panaikinti antstolio 2020 m. kovo 16 d. patvarkymą paskelbti pirmųjų varžytynių laimėtoją, 2020 m. balandžio 21 d. patvarkymą paskelbti pirmųjų varžytynių ir peninti iš pirmųjų varžytynių neparduotą turtą, 2020 m. balandžio 21 d. vykdymo išlaidų apskaičiavimą, 2020 m. balandžio 21 d. patvarkymą dėl vykdymo išlaidų šieškojimo, 2020 m. balandžio 22 d. Šieškotų lėšų paskirstymo patvarkymą, ir įpareigoti antstolį grąžinti pareiškėjai 136 000 Eur.
- 3. Pareiškėja nurodė, kad antstolis 2020 m. vasario 14 d. patvarkymu paskelbė UAB, Nekilnojamojo turto valdymas" priklausančio prekybos pastato ir 0,5424 ha žemės sklypo, esančių Šiauliuose, Žuvininkų g. 5, (toliau turtas) pirmąsias varžytynes. Pradinė turto kaira buvo 1 360 000 Eur. Varžytynėse per techninę klaidą pareiškėja parsičkėja pa
- 4. Pareiškėjos įsitikinimu, Vilniaus apygardos teismui 2020 m. balandžio 21 d. bei 2020 m. balandžio 21 d. bei 2020 m. balandžio 22 d. patvarkymai, pareiškėjai gražintinas varžytynių dalyvio mokestis.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- 5. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. rugsėjo 10 d. nutartimi pareiškėjos skundą tenkino iš dalies: panaikino antstolio 2020 m. liepos 10 d. patvarkymo Nr. S-20-179-22650 dalį, kuria atsisakyta nagrinėti pareiškėjos reikalavimus dėl antstolio 2020 m. balandžio 21 d. patvarkymo pasakelbti pirmąsias varžytynes neivykusiomis ir 2020 m. balandžio 22 d. išieškotų lėšų paskirstymo patvarkymo panaikinimo bei atsisakymo gražinti pareiškėjai varžytynių dalavio irnokų; panaikino antstolio 2020 m. balandžio 21 d. patvarkymą Nr. S-20-179-11493 paskelbti pirmąsias varžytynes periykusiomis ir pasiūlyti perimti iš pirmųjų varžytynių neparduotą turtą, 2020 m. balandžio 22 d. išieškotų lėšų paskirstymo patvarkymą Nr. S-20-179-11624, ir įpareigojo antstolį grąžinti pareiškėjai 136 000 Eur; kitą pareiškėjos skundo dalį atmetė.
- 6. Teismas rėmėsi <u>CPK 510 straipsnio</u> 2, 5 dalimis, 512 straipsniu, pažymėjo, kad pareiškėja skundo pagrindu laiko įsiteisėjusią Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 18 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje <u>Nr. 28-925-661/2020</u>, ir nusprendė, kad 2020 m. birželio 18 d. nutartis įtaka antstolio atliktiems vykdymo veiksmams turi būti įvertinta. Teismas laikė, kad ši aplinkybė yra pagrindas atnaujinti pareiškėjai terminą skundui dėl antstolio veiksmų paduoti, juolab kad 90 dienų naikinamasis terminas nuo skundžiamų veiksmų atlikimo skundo pateikimo metu nebuvo suėjęs.
- 7. Aplinkybė, kad įsiteisėjusia Vilniaus apygardos teismo 2020 m birželio 18 d. nutartimi paraikintas antstolio 2020 m vasario 14 d. patvarkymas dėl turto pardavimo iš pirmųjų varžytynių paskelbimo, teismo vertinimu, reiškia, kad varžytynės paskelbtos ir vyko neteisėtai. Šioje nutartyje nurodyta, kad turtą parduoti iš varžytynių bus galima tik po pakartotinės ekspertizės nustačius tikrąją turto vertę. Teismas pažymėjo, kad pareiškėja teismo panaikintu antstolio 2020 m vasario 14 d. patvarkymu paskelbtose varžytynėse dalyvavo ir dalyvio mokestį mokėjo atsižvelgdama į patvarkyme nurodytą turto pardavimo iš varžytynių kairą. Vilniaus apygardos teismu pripažinus neteisėtu ir panaikinus nurodytą antstolio patvarkymą, turi būti paraikintas, kaip neteisėtai paskelbtų ir vykdytų varžytynių padarinys, taip pat ir antstolio 2020 m balandžio 21 d. patvarkymas paskelbti pirmąsias varžytynies neįvykusiomis ir pasiūlyti perimti iš pirmųjų varžytynių neparduotą turtą bei antstolio 2020 m balandžio 22 d. šieškotų lėtų paskirstymo patvarkymas, nes pareiškėja negali būti laikoma neteisėtai paskelbtų varžytynių laimėtoja. Pareiškėja dalyvavo ir dalyvio mokesti sumokėjo neteisėtai paskelbtose varžytynėse, todėl jai turi būti grąžintas sumokėtas dalyvio mokestis 136 000 Eur.
- 8. Teismas pažymėjo, kad antstolis 2020 m. liepos 10 d. patvarkyme pagristai nurodė, jog antstolio 2020 m. balandžio 21 d. patvarkymai dėl vykdymo išlaidų apskaičiavimo ir šių išlaidų išleiškojimo pareiškėjai nesukelia teisinių padarinių, todėl antstolis pagristai atsisakė nagrinėti skundo reikalavimus dėl šių patvarkymų pagristumo ir teisėtumo (CPK 5 straipsnio 1 dalis, 633 straipsnio 1 punktas).
- Teismas konstatavo, kad pareiškėjos skundžiamas pranešimas apie laimėtas varžytynes yra informacinio pobūdžio, nurodantis informaciją apie visos kainos sumokėjimo tvarką, juo nesukuriami konkretūs teisiniai padariniai, taigi antstolis pagrįstai atsisakė nagrinėti pareiškėjos reikalavimą dėl šio pranešimo (<u>CPK 5 straipsnio</u> 1 dalis, 293 straipsnio 1 punktas).
- 10. Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs suinteresuotų asmenų antstolio Roberto Vasiliausko ir AB "Swedbank" atskiruosius skundus, 2020 m. lapkričio 9 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 10 d. nutartiris dalį, kuria paraikintas antstolio 2020 m. balandžio 21 d. patvarkymas Nr. S-20-179-11493 paskelbti pirmąsias varžytynes nejvykusionis ir pasiūlyti perinti iš pirmųjų varžytynių neparduotą turtą, 2020 m. balandžio 22 d. šieškotų lėšų paskirstymo patvarkymas Nr. S-20-179-11624, antstolis įpareigotas grąžinti pareiškėjai 136 000 Eur, panaikino ir dėl šios dalies klausimą išsprendė iš esmės atmetė pareiškėjos skundą dėl antstolio veiksmų, kitą nutarties dalį paliko nepakeistą.
- 11. Teismas nustatė, kad pareiškėja skundą dėl antstolio 2020 m. balandžio 21 d. patvarkymo padavė 2020 m. birželio 26 d., o skundžiamas patvarkymas pareiškėjai įteiktas 2020 m. gegužės 8 d., ir konstatavo, kad terminas skundui paduoti dėl šio patvarkymo baigėsi 2020 m. gegužės 28 d. Teismas vertino, kad pirmosios instancijos teismas pagristai išsprendė nurodyto termino atnaujinimo klausimą, nors pareiškėja nesuformulavo prašymo atnaujinti terminą skundui dėl antstolio veiksmų paduoti. Teismas atsizvelgė į tai, kad, kaip nurodė pareiškėja, skundą ji teikė sužinojusi apie 2020 m. birželio 18 d. teismo nutartį, kuria panaikintas antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymas, ir sutiko su pirmosios instancijos teismo švada, jog Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 18 d. nutartis yra pagrindas atnaujinti pareiškėjai terminą skundui dėl antstolio 2020 m. balandžio 21 d. ir 2020 m. balandžio 22 d. patvarkymų paduoti. Nors teismas pripažino, kad aplinkybė, jog varžytynės paskelbtos neteisėtai, savaime nereiškia, kad ir visi kiti antstolio veiksmai buvo neteisėti, nusprendė, kad, siekiant patikrinti antstolio veiksmų teisėtumą ir pagristumą, būtina įvertinti pirmiau nurodytą teismo nutartį.
- 12. Teismas rėmėsi CPK 711 straipsnio 1 dalies nuostatomis, kasacinio teismo vykdymo proceso teisės normų, kuriose reglamentuota varžytynių dalyvio teisė siūlyti (didinti) iš varžytynių parduodamo turto kainą, varžytynių dalyvio įmokos negrąžinimas, išaiškinimais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-524-686/2016; 2020 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-202-1075/2020).
- 13. Teismas pažymėjo, kad, sprendžiant klausimą dėl antstolio patvarkymų teisėtumo, turi būti įvertintos aplinkybės, kurios buvo priimant tuos patvarkymus. Teismas įvertino šioje byloje mustatytas faktines aplinkybės, kad: antstolis 2020 m. vasario 14 d. patvarkymu paskelbė pirmąsias UAB "Nekilnojamojo turto valdymas" turto varžytynes, šias laimėjo pareiškėja, pasiūliusi didžiausią kainą, tačiau, turėdama pareigą į antstolio depozitinę sąskatą sumokėti pinisgusumą, lygią kainos, už kurią parduotas turtas, ir varžytynių dalyvio mokestio skirtumui, šių lėšų nesumokėjo; antstolio 2020 m. balandžio 20 d. patvarkymu paskelbė varžytynis paskirtytas 136 000 Eur varžytynių dalyvio mokesti šieškotojai ir vykdymo išlaidoms; kitoje civilinėje byloje Nr. 2YT-12848-545/2020 Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. balandžio 10 d. nutartimi netenkino skolininkės skundo dėl antstolio veiksmų, kuriuo ginčytas antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymas paskelbti nekilnojamojo turto varžytynes. Teismas konstatavo, kad antstolio patvarkymų, kuriais pareiškėja paskelbta varžytynių klaivėtoja, varžytynię pripažintos neįvykusiomis ir paskirstytas varžytynių lainėtojos sumokėtas varžytynių dalyvio mokestis, priėmimo metu nebuvo pagrindo daryti švadą, kad varžytynės vykdomos neteisėtai; pirmosios instancijos teismas, spręsdamas dėl antstolio 2020 m. balandžio 22 d. patvarkymu, nepagristai vadovavosi faktais, kurių nebuvo priimant šiuos patvarkymus.
- 14. Teismas nurodė, kad Vilniaus apygardos teismas 2020 m. birželio 18 d. nutartimi, paraikindamas antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymą dėl pirmųjų varžytynių paskelbimo, konstatavo, jog iki varžytynių paskelbimo eksperto nustatyta turto vertė gali būti didesnė. Teismo vertinimu, tai, kad antstolis nustatė pradinę kainą, už kurią pradėtas varžytynėse pardavinėti turtas, nereiškia, jog už šią kainą iš tikrųjų bus parduotas turtas varžytynes laimėjusiam asmeniui. Būtent varžytynėse besivaržantys dalyviai nustato tikrąją turto pardavimo kainą. Nagrinėjamos bylos atveju varžytynes laimėjo pareiškėja, pasiūliusi didžausią 13 600 500 Eur kainą. Atsižvelgdamas į tai, kad ši pasiūlyta kainą pradinę kainą viršija dešimt kartų, teismas padarė išvadą, jog ji atitiko tiek skolininkės, tiek šišeškotojų interesus. Jei pareiškėja būtų sumokėjusi visą pasiūlytą kainą, ji būtų įgijusi nuosavybės teisę į iš varžytynių parduotą turtą, o šisėškotojai iš pareiškėjos sumokėtos kainos būtų atgavę skolas. Teismas konstatavo, kad šiuo konkrečiu atveju nėra ryšio tarp pagrindo, kuriuo Vilniaus apygardos teismas 2020 m. birželio 18 d. nutartimi paraikino antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymą dėl varžytynių paskelbimo, ir pagrindo, dėl kurio pareiškėjai inegrąžinamas varžytynių dalyvio mokestis. Pareiškėjai dalyvio mokestis negrąžintas, nes ji nesumokėjo visos varžytynėse pasiūlytos didžiausios kainos, bet ne dėl to, kad teismas paraikino antstolio patvarkymą, kuriuo paskelbtos nurodytos varžytynės.
- 15. Teismas nustatė, kad byloje nėra duomenų, kurie patvirtintų, jog pareiškėja suklydo, pasiūlė per didelę kainą ir ėmėsi kokių nors veiksmų klaidai ištaisyti. Pareiškėja ne pirmą kartą dalyvauja varžytynėse, ji išmano elektroninių varžytynių vykdymo tvarką, žino veiksmų ar neveikimo (atsisakymo sumokėti visą varžytynėse pasiūlytą kainą) padarinius. Pareiškėjos teiginį, kad ji nebūtų dalyvavusi varžytynėse, nebūtų mokėjusi 136 000 Eur varžytynių pakelbimas bei vykdymas gali būti teismo paraikinti, teismas atmetė, nurodęs, jog jis gristas prielaida, kurios neįmanoma patikrinti. Bylos duomenys patvirtina, kad pareiškėja taip pat elgiasi ir kituose priverstiniuose skolų šieškojimo procesuose. Ji ne pirmą kartą dalyvauja varžytynėse, pasiūlo kelis kartus dideisnę už pradinę pardavimo kainą sumą, bet nesumoka likusios sumos. Įvertinęs tokį tendencingą pareiškėjos elgesį, teismas padarė šivadą, kad nagrinėjamu atveju pareiškėja dalyvavo varžytynėse neketindama įsigvi iš varžytynių parduodamo turto, siekė, kad varžytynės neįvyktų. Pareiškėja žinojo, kad, nesumokėjusi pasiūlytos akivaizdžiai didžiausios kainos, praras varžytynių dalyvio mokestį. Teismas konstatavo, kad antstolis 2020 m. balandžio 21 d. ir 2020 m. balandžio 22 d. patvarkymais teisingai nutarė pareiškėjos sumokėtą varžytynių dalyvio mokestį paskirstyti CPK 753 straipsnyje nustatyta tvarka, patvarkymus pripažino teisėtais.

- 16. Kasaciniu skundu pareiškėja prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 9 d. nutartį ir palikti galioti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 10 d. nutartį, priteisti pareiškėjai iš antstolio bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 16.1. Apeliacinės instancijos teismas neteisingai aiškino ir taikė proceso teisės normas, antstolio patvarkymo negaliojimo momentą bei padarinius, padarė nepagristą išvadą, kad panaikintas antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymas paskelbti varžytynės paskelbti varžytynės paskelbti varžytynės pakelbimos, pradedamos ir vykdomos antstolio patvarkymų (CPK 613 straipsnio) 1 dalis). Teismui panaikinus antstolio patvarkymą dėl varžytynių paskelbimo, t. y. teisinį pagrindą pradėti varžytynės, jas vykdyti bei užbaigti, varžytynės laikytinos nepaskelbtomis, negali vykti bei būti užbaigti, varžytynės pakelbimos, paradedamos ir vykdomos prosesometu yra skelbimos, paradedamos ir vykdomos antstolio patvarkymą dėl varžytynių paskelbimo, šis patarkymas pripažintinas negaliojančiu ab initio (nuo pradžių). Jeigu varžytynės jau įvyko ir antstolio patvarkymas paskelbti varžytynes panaikinamas joms pasibaigus, suinteresuotos šalys turi būti grąžintos į pradinę padėtį, buvusią iki panaikinto patvarkymo priemimo dienos (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau –CK) 1.138 straipsnio 2 punktas). Varžytynių dalyviui privalo būti grąžintas dalyvio mokestis, o jeigu įvykus tokioms varžytynėms buvo išduotas turto pardavimo iš varžytynių aktas, jis turi būti naikinamas ir taikoma restitucija: turtas grąžinamas skolininkui, o varžytynių laimėtojui grąžinamas ne tik dalyvio mokestis, bet ir visa už turtą sumokėta kaina. Toks varžytynių dalyvio teisių gynimo būdo taikymas atitinka vykdymo proceso tikslus užikiniti vykdymo proceso dalyvių ir trečiųjų asmenų, kurie laikomi suinteresuotais asmenimis vykdymo procese, interesų pusiausvyrą vykdymo procese. Nagrinėjamu atveju privalėjo būti taikoma restitucija ir vykdymo proceso šalys privalėjo būti grąžintos į padėtį, buvusią iki 2020 m. vasario 14 d. antstolio patvarkymo priemimo.
 - 16.2. Teismas pažeidė vykdymo proceso dalyvių ir suinteresuotų asmenų vykdymo procese interesų pusiausvyrą, netinkamai taikė ir aiškino esminius teisės principus, jog iš neteisės negali atsirasti teisė (lot. ex injuria jus non oritur) ir niekas negali turėti naudos iš savo neteisėtų veiksmų (lot. nulius commodum capere de sua injuria propria). Išieškotojo ir skolininko interesų derinimo ir interesų pusiausvyros paieška vykdymo procese imperatyviai suponuoja, kad priverstinis turto realizavimo procesas būtų organizuojamas taip, jog kreditorius gautų savo reikalavimų patenkinimą, kartu užikrinant skolininko interesus ir nepažeidžiant kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų. Kadangi Vilniaus apygardos teismas panaikino antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymą ir pripažino, kad turto pirmosios varžytynės buvo paskelbtos, vyko neteisėta, koių neteisėtų varžytynių paskelbtos neivykusiomis, varžytynių laimėtojos sumokėtas dalyvio mokestis negali būti skirtas antstolio vykdymo išlaidoms, skolai šieškotojui padengti ir privalo būti grąžintas pareiškėjai. Pareiškėja negali būti laikoma neįvykusių varžytynių laimėtoja, jai negali tekti atsakomybė už neteisėtus antstolio veiksmus.
 - 16.3. Teismas pažeidė <u>CPK 711 straipsnio</u> 1 dalies, 717 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatas, padarė nepagrįstas išvadas, kad, net ir neteisėtai paskelbtų bei vykdytų varžytynių dalyviui nesumokėjus viso pirkto turto kainos, turi būti taikoma varžytynių dalyvio įmokos negrąžinimo sankcija. Nurodytos normos taikytinos tik tuo atveju, jei varžytynės buvo paskelbtos ir vyko teisėtai. Panaikinus patvarkymą paskelbti ir vykdyti varžytynes jų kimėtojui neatsiranda pareiga sumokėti likusią turto kainą ir netaikoma pirmiau nurodytoje normoje įtvirtinta sankcija. Varžytynės šiuo atveju nesukūrė jokių teisėtų padarinių nuo jų paskelbimo momento, todėl pareiškėjai neatsirado pareiga sumokėti pirkto turto kaina.
 - 16.4. Teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, kurioje netiesiogiai pasakyta, jog, tik teisėtų varžytynių dalyvį paskelbus varžytynių laimėtoju, jam atsiranda pareiga sumokėti varžytynėse pirkto turto kainą. To nepadarius, pagal CPK 717 straipsnio 1 dalies 3 punktą, tik teisėtos varžytynės paskelbiamos neįvykusiomis ir tik teisėtų varžytynių dalyvio įmoka negrąžinama (CPK 711 straipsnio 1 dalies; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-202-1075/2020).
 - 16.5. Teismas nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos, pagal kurią, vykdydamas vykdomuosius dokumentus, antstolis privalo imtis visų teisėtų priemonių, kad tinkamai apgintų šieškotojo interesus, nepažeisdamas kitų vykdymo proceso dalyvių teisėtų bie teisėtų interesu; antstolis, kaip viešosios teisės subjektas, privalo veikti tik pagal jam suteiktus įgaliojimus (kompetencija), o bet koks veikimas viršijant įgaliojimus vertintinas kaip antstolio veiklos teisėtumo principo pažeidimas (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-40/2010, 2012 m. gegužės 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-157/2012).?
- 17. Antstolis atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jį atmesti, skundžiamą nutartį palikti galioti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai
 - 17.1. Varžytynių dalyvio atsakomybė sumokėto dalyvio mokesčio dydžiu įstatymo siejama tik su pasiūlytos sumos nesumokėjimo aplinkybė ir nepriklauso nuo bylos aplinkybių. Taigi varžytynių dalyvis prisiima aiškiai reglamentuotą riziką ir atsakomybė tuo atveju, jei pasiūlyta kaina nebus sumokėta.
 - 17.2. Varžytynių metu nustatyta pradinė nekilnojamojo turto pardavimo kaina nelemia galutinės nekilnojamojo turto pardavimo kainos, objektyvi turto rinkos vertė paprastai nustatoma varžytynių metu.
 - 17.3. Patvarkymų varžytynes paskelbti neįvykusiomis ir paskirstyti varžytynių dalyvio įmoką priėmimo metu neegzistavo kliūčių ir nebuvo priimta jokių nepalankių teismo nutarčių, kurios leistų daryti įšvadą, kad varžytynės būtų skelbamos neįvykusiomis neteisėtai ar varžytynių dalyvio įmoka būtų skirstoma nesilaikant imperatyvių įstatymo nuostatų. Antstolio veiksmai turėtų būti vertinami pagal jų atlikimo metu buvusias faktines aplinkybes. Nėra pagrindo vadovautis vėliau, nei atlikti skundžiami antstolio veiksmai, priimta teismo nutartimi. Aplinkybė, kad Vliniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 18 d. nutartimi panaikintas 2020 m. vasario 14 d. antstolio patvarkymas dėl galimai didesnės arestuoto turto vertės, savaime nereiškia, kad visi antstolio veiksmai jų atlikimo metu buvo neteisėti.
 - 17.4. Antstolio nurodyta pradinė turto pardavimo kaina neturėjo esminės reikšmės pareiškėjos apsisprendimui dalyvauti šiose varžytynėse, nes pasiūlyta kaina viršijo bet kokią realiai protingai įmanomą nustatyti šio turto vertę. Jeigu pareiškėja būtų sumokėjusi visą pasiūlytą sumą, tuo metu neegzistuojant jokioms procesinėms kliūtims realizuoti turtą, būtų buvęs surašytas turto pardavimo iš varžytynių aktas ir nuosavybės teisė į turtą perleista pirkėjai. Jeigu lėšos būtų buvusios sumokėtos laiku, turtas galėjo būti parduotas už gerokai didesnę kainą nei įvertinimo suma ir, tikėtina, esant tokioms aplinkybėms teismas nebūtų panaikinęs antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymo.
 - 17.5. Pareiškėja ir skolininkė yra susijusios įmonės ir nuolat teikia skundus dėl antstolio veiksmų siekdamos vilkinti išieškojimo iš turto procesą.
- 18. AB "Swedbank" atsiliepimu į kasacinį skundą prašo jo netenkinti, skundžiamą nutartį palikti galioti. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 18.1. Pareiškėjos skundas pateiktas praleidus CPK nustatytus antstolio veiksmų apskundimo terminus. Jei kasacinis teismas laikytų, kad pareiškėjos kasacinio skundo argumentai yra pagrįsti, turėtų pasisakyti ir dėl skundžiamoje nutartyje teismo padarytos teisės taikymo ir aiškinimo klaidos, pripažindamas, jog pirmosios instancijos teismas, neturėdamas atskiro pareiškėjos prašymo, teisėtai ir pagrįstai pareiškėjai atraujimo terminą skundui dėl antstolio veiksmų paduoti. Kadangi pareiškėjai apatateik pražymo atraujimti praleistą neturėjo reisinio pagrindo atraujinti praleistą terminą ir nagrinėti skundo reikalavimus.
 - 18.2. Skundžiamų antstolio veiksmų atlikimo metu neegzistavo aplinkybės, kuriomis pareiškėja grindžia antstolio veiksmų neteisėtumą. Antstolio veiksmų teisėtumas vertintinas patvarkymų priėmimo dieną. Vilniaus apygardos teismui panaikinus antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymą konstatuota, kad turto vertė gali būti didesnė, tačiau teismo nutartimi ekspertizės išvada dėl turto vertės (ekspertizės akto Nr. 3090 EKZ 2019 AUL SIAU) vykdomojoje byloje Nr. 0179/18/01298 nenuginčyta. Todėl rėra pagrindo teigti, kad veksni antstolio veiksmai ir priimti patvarkymai savaime turėtų būti panaikinti. Antstoliui priimant skundžiamus patvarkymas dėl varžytynių paskelbimo neiyyktusiomis ir varžytynų dalyvio įmokos paskirstymo jokių aplinkyti, rodančių, kad turto vertė būti netinkam, nebuvo pateikta. Visi iki tol skolininkės teikti skundai dėl turto rinkos vertės nustatymo, dėl varžytynių paskelbimo buvo atmesti, todėl antstolis pagrįstai paskelbė pirmąsias varžytynes neįvykusiomis laikydamasis imperatyvių įstatymo nuostatų.
 - 18.3. Pareškėja, dalyvaudama elektroninėse varžytynėse, prisėmė riziką bei atsakomybę už savo veiksmus varžytynių metu. Tikroji š varžytynių parduodamo turto kaina yra nustatoma varžytynėse dalyviams pasiūlius sumą, už kurią jie siekia įsigyti ir kurią realiai sumoka už iš varžytynių parduodamą daiktą. Nors pradinė turto pardavimo varžytynėse kaina buvo 1 360 000 Eur, pareiškėja pasiūlė kelis kartus didesnę sumą. Nors pareiškėja nurodo, kad ji per klaidą pasiūlė tokią kainą, tačiau jokių tai patvirtinančių įrodymų nepateikė. Elektroninių varžytynių varžytynių varžytynių dalyvi nuo galimybės suklysti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3.8-3-524-686/2016, 2020 m geosės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. g. 3.8-3-524-686/2016, 2020 m geosės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. g. 3.8-3-524-686/2016, 2020 m geosės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. g. 3.8-3-524-686/2016, 2020 m geosės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. g. 3.8-3-524-686/2016, 2020 m geosės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. g. 3.8-3-2020, Vadovaujantis naujausia kasacinio teismo praktika, nėra pagrindo grąžinti pareiškėjai jos sumokėtą varžytynių dalyvio įmoką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. g. 3.8-30-1075/2020).
 - 18.4. Pareiškėja kartu su kitais susijusiais asmenimis sistemingai vilkina ginčo turto realizavimo procesą. Remiantis viešai prieinamais duomenimis, Vilniaus miesto apylinkės teisme ir Vilniaus apygardos teisme yra išnagrinėta šimtai civilinių bylų dėl antstolių veiksmų, kuriose skolininkė yra UAB "Nekilnojamojo turto valdymas" ir (ar) su ja susijusios įmonės. Bendrai veikianti asmenų grupė tęsia piktnaudžiavimą procesu, kuria naujus išieškojimo vilkinimo mechanizmus, inicijuoja alternatyvius išieškojimo procesus iš išvaržomo turto, apkrauna teismų darbą ir antstolio veiklą.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl antstolio pareigos grąžinti varžytynių dalyvio mokestį teismui pripažinus neteisėtu antstolio patvarkymą dėl varžytynių paskelbimo

- 19. Bylą nagrinėję teismai nustatė, kad antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymas dėl suinteresuoto asmens UAB "Nekilnojamojo turto vaklymas" turto pardavimo iš pirmųjų varžytynių Vilniaus apygardos teismo 2020 m. birželio 18 d. įsiteisėjusia nutartimi buvo paraikintas, remiantis tuo pagrindu, kad antstolio nustatyta pradinė turto pardavimo kaina galimai neatitinika realios turto vertės. Taip pat teismai nustatė, kad antstolio 2020 m. vasario 14 d. patvarkymu paskelbtose varžytynėse dalyvavo pareiškėja, sumokėjusi 136 000 Eur dalyvio mokesti, ir laimėjo varžytynes pasitiliusi didžiausią 13 600 500 Eur kainą. Antstolis 2020 m. balandžio 21 d. patvarkymu paskelbė pirmąsias varžytynes nejvykusiomis, kadangi pareiškėja per nustatytą terminą ki 2020 m. balandžio 15 d. nesumokėjo visos pasitilytos kainos ir varžytynių dalyvio mokesčio skirtumo. Pareiškėjos sumokėtas dalyvio mokestis antstolio 2020 m. balandžio 22 d. patvarkymu buvo paskirstytas pagal CPK 753 straipsnio nuostatas.
- 20. Pareiškėja pateikė skundą dėl antstolio veiksmų, prašydama panaikinti antstolio patvarkymus, murodytus šios nutarties 2 punkte, susijusius su varžytynių laimėtojo paskelbimu, varžytynių paskelbimu nejvykusiomis ir pinigų paskirstymu, ir re ik a la ud a ma įpareigoti antstoli jai gražinti s u mo k ė t ą varžytynių dalyvio mokesti. Tokį reikalavimą pareiškėja grindė aplinkybe, jog teismo sprendimu antstolio patvarkymas dėl varžytynių (kuriose ji dalyvavo ir kurias laimėjo) paskelbimo pripažintas neteisėtu. Bylą nagrinėję teismai minėtą aplinkybę vertino nevienodai ir ginčą išsprendė skirtingai. Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad, atsižvelgiant į tai, jog varžytynės paskelbitos ir vyko neteisėtai, kaip pasekmė neteisėti yra antstolio 2020 m balandžio 21 d. ir 2020 m balandžio 22 d. patvarkymai dėl pirmųjų varžytynių paskelbimo nejvykusiomis ir išieškotų lėšų paskirstymo, o kadangi pareiškėja dalyvavo ir sumokėjo dalyvio mokestį neteisėtai paskelbtose varžytynėse, jai šis mokestis turi būti grąžintas. Apeliacinės instancijos teismas pareiškėjos skundą atmetė pripažindamas, kad aplinkybė, jog varžytynės paskelbtos neteisėtai, savaime nereiškia, kad ir visi kiti antstolio veiksmai buvo neteisėti. Teismas musprendė, kad skundžiamų antstolio patvarkymų piemimo metu patvarkymas dėl varžytynių paskelbimo, ir pagrindo, dėl kurio pareiškėjai nebuvo grąžintas varžytynių dalyvio mokestis. Be to, atsižvelgdamas į pareiškėjos elgesį kituose priverstiniuose skolų šieškojimo procesuose teismas konstatavo, kad pareiškėja dalyvavo varžytynės neketindama įsigyti iš varžytynių parduodamo turto, ji siekė, kad varžytynės neiyyktų.
- 21. Teisėjų kolegija pažymi, kad vykdymo procesą imperatyviai reglamentuoja viešosios (proceso) teisės normos, todėl visi šio proceso dalyviai privalo griežtai laikytis CPK ir jo pagrindu priimtų kitų teisės aktų nustatytos teismo sprendimų vykdymo tvarkos. Teismo procesinio sprendimo priėmimas dažniausiai nereiškia civilinio proceso pabaigos. Tam, kad būtų realiai apgintos teismo procesiniame sprendime pripažintos asmens teisės ir teisėti interesai, šis sprendimas turi būti įvykdytas. Jeigu jis skolininko nėra įvykdomas gera valia, gali būti įvykdomas priverstinai.
- 22. CPK V Idalies normos nustato priverstinio teismo procesinio sprendimo įvykdymo tvarką ir būdus. Vienas iš priverstinio teismo sprendimo įvykdymo būdų yra skolos išieškojimo nukreipimas į skolininko turtą, jį realizuojant varžytynėse (CPK 691 straipsnio 1 dalis, 694 straipsnio turta parduodamas tam varžytynių dalyviui, kuris pasiilio didžiausią kainą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-189-684/2020, 19 punktas ir kt.). Efektyvios ir operatyvios varžytynės, kurių metu turtas parduodamas už įmanomai aukščiausią kainą, yra ne tik svarbi teismo sprendimo įvykdymo užikirinimo prielaida, bet ir vykdymo proceso dalyvių (skolininko ir šieškotojo) bei kitų suinteresuotų asmenų teisėtų interesų pusiausvyros užtikrinimo priemonė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-202-1075/2020, 37 punktas).
- 23. CPK 710 straipsnis nustato dalyvavimo varžytynėse sąlygas. Viena iš dalyvavimo varžytynėse sąlygų yra pareiga sumokėti į specialią varžytynių sąskaitą varžytynių dalyvio mokestį.

sudarantį 10 proc. pradinės parduodamo turto kainos (<u>CPK</u> 710 straipsnio 1 dalies 4 punktas). <u>CPK</u> 711 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu varžytynes laimėjęs dalyvis per nustatytą terminą nesumoka visos turto kainos, varžytynių dalyvio mokestis <u>CPK</u> 753 straipsnyje nustatyta tvarka skiriamas skolininko skoloms ir vykdymo išlaidoms padengti. Aiškindamas minėtą įstatymo normą, kasacinis teismas yra nurodęs, kad, varžytynių dalyvį paskelbus varžytynių laimėtoju, jam atsiranda pareiga sumokėti varžytynėse pirkto turto kainą, to nepadarius, pagal <u>CPK</u> 717 straipsnio 1 dalies 3 punktą, varžytynės paskelbiamos nejvykusiomis, o varžytynių dalyvio įmoka negrąžinama (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-524-686/2016, 18–25 punktai).

- 24. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad, pagal CPK 711 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą reglamentavimą, negrąžinant varžytynes laimėjusiam dalyviui jo sumokėto dalyvio mokesčio, o skiriant jį skolininko skoloms ir vykdymo išlaidoms padengti, užūkrinamas varžytynių bei paties vykdymo proceso efektyvumas, Tai speciali viešosios teisės normomis nustatyta sankcija, kuri taikoma už varžytynes laimėjusio varžytynių dalyvio pareigos per nustatytą termirą sumokėti visą turto kainą nevykdymą. Šios sankcijos taikymas nėra susietas su aplinkybe, ar asmuo faktiškai piktraudžiavo procesu, ar buvo sąžiningas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m liepos 1 d. nutartis civilinčie byloje Nr. e3K-3-202-1075/2020, 38-39 punktai). Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad visais atvejais nauda dėl CPK 711 straipsnio 1 dalyje nustatytos sankcijos tenka būtent skolininkui, ji jo atžvilgiu pasireiškia dėl skolininko prievolės tiek išieškotojui, tiek artstoliui pasibaigimo.
- 25. Teisėjų kolegija pažymi, kad ši sankcija taikoma tik tam varžytynių dalyviaui, kuris pasiūlo didžiausią kainą už varžytynėse parduodamą turtą, jas laimi ir per nustatytą terminą nesumoka visos pasiūlytos kainos. Ji netaikoma kitiems varžytynių dalyviams. Ši sankcija taikoma vien dėl to, kad varžytynes laimėjęs dalyvis nesumoka visos pasiūlytos kainos, nepriklausomai nuo to, dėl kokių priežasčių jis neįvykdė minėtos pareigos.
- Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad CPK 510 straipsnyje yra įtvirtinta suinteresuoto asmens teisė skusti teismui antstolio procesinius veiksmus ar atsisakymą juos atlikti. Ta i pamatinė itin svarbi teisė, padedanti užtikrinti ir kontroliuoti vykdymo proceso teisėtumą, jame dalyvaujančių suinteresuotų asmenų interesų pusiausvyrą. Minėta, kad visi vykdymo proceso dalyviai privalo griežtai laikytis CPK yra pagrindu primtų kitu teisės aktu nustatytos teismo sprendimų vykdymo tvarkos. Kasacinis teismas savo jurisprudencijoje išaiškines, patenkines skunda teismas antstolio veiksmą panaikina arba antstolį veiksmą atlikti (CPK 513 straipsnio 1 dalis). ipareigoja kad atitinkamų antstolio veiksmų pripažinimas neteisėtais iš esmės reiškia vykdymo proceso sugrįžimą į iki pažeidimo buvusią situaciją (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-225/2009). Tokiu atveju, vykdymo procesui tęsiantis, antstolis atitinkamoje vykdomojoje byloje toliau atlieka atitinkamus procesinius vykdomuosius veiksmus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-161/2013).
- 27. Kita vertus, kasacinis teismas savo jurisprudencijoje yra pripažinęs, kad neatsižvelgiant į tai, jog antstolio nustatyta turto pardavimo iš varžytynių kaina neatitinka rinkos kainos ir būtų pagrindas tokius antstolio veiksmus pripažinti neteisėtais, nustačius, kad turtas iš varžytynių parduotas už rinkos kainą, nėra teisinio pagrindo turto pardavimo iš varžytynių aktą pripažinti negaliojančiu. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad nustačius, jog ginčijamu turto pardavimo iš varžytynių aktų pripažinti negaliojančiu. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad nustačius, jog ginčijamu turto pardavimo iš varžytynių akto pripažinimas negaliojančiu dėl teisės normų pažeidimo neatitiktų proceso teisės normų, reglamentuojančių priverstinio vykdymo procesą, reikalavinų bei jomis siekiamų tikslų, taip pat prieštarautų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-469/2011). Kasacinis teismas 2017 m. gegužės 11 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-218-684/2017 pripažino, kad antstolio padaryti priverstinio vykdymo proceso pažeidimai perduodant turtą išieškotojui už pradinę pirmųjų varžytynių kainą, pripažinus, kad turtas perduotas už didesnę kainą, negu jis būtų buvęs parduodamas per antrąsias varžytynes, neteikia pagrindo pripažinti turto perdavimo išieškotojui aktą negaliojančiu, nesant esminio skolininko interesų pažeidimo.
- 28. Aptarti motyvai suponuoja pagrindą daryti išvadą, kad, teismui pripažinus antstolio patvarkymą dėl varžytynių paskelbimo neteisėtu po to, kai varžytynie laimėjęs dalyvis sumoka pasiūlytą turto kairą, jo sumokėta kaina būtų grąžinama dar nesant surašyto turto pardavimo iš varžytynių akto pagrindu, tačiau turto pardavimo iš varžytynių akto pasirašymo atveju varžytynių laimėtojui sumokėta kaina nebūtų grąžinama, kol nebūtų panaikintas turto pardavimo iš varžytynių aktas. Vien tai, kad antstolio nustatyta turto pardavimo iš varžytynių kaina neatitinka rinkos kainos, savaime nelaikoma pagrindu panaikinti turto pardavimo iš varžytynių aktą.
- 29. Minėta (žr. šios nutarties 24 punktą), kad <u>CPK 711 straipsnio</u> 1 dalyje įtvirtinta nuostata, jog varžytynes laimėjusiam dalyviui nesumokėjus pasūlytos kainos, jam negrąžinamas dalyvio mokestis, tai sankcija už pareigos sumokėti visą kainą neįvykdymą, kuri skirta užūkrinti vykdymo proceso efektyvumą ir operatyvumą. Atsižvelgiant į <u>CPK</u> 711 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos sankcijos paskirtį ir tikslus, taip pat į tai, kad antstolio neteisėti veiksmai skelbiant varžytynes savaime nelemia turto pardavimo iš varžytynių fakto negaliojimo, nėra pagrindo spręsti, jog, pripažinus antstolio patvarkymą paskelbti varžytynes neteisėtu, turėtų būti netaikoma <u>CPK 711 straipsnio</u> 1 dalyje įtvirtinta sankcija varžytynes laimėjusiam dalyviui, kuris nesumokėjo pasillytos kainos.
- 30. Remdamasi aptartais motyvais, tuo, kad <u>CPK 711 straipsnio</u> 1 dalyje įtvirtinta sankcija varžytynes laimėjusiam ir pasiūlytos kainos nesumokėjusiam dalyviui yra savarankiška sankcija, teisėjų kolegija išaiškina, jog tokiu, kaip nagrinėjamos bylos, atveju, kai teismas antstolio veiksmus skelbiant ir vykdant varžytynes pripažįsta neteisėtais po to, kai paskiriama minėta sankcija, varžytynes laimėjusiam ir pasiūlytos kainos nesumokėjusiam asmeniui neturi būti grąžinamas varžytynių dalyvio mokestis.
- 31. Teisėjų kolegija rusprendžia, kad nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas tinkamai aiškino ir taikė CPK 711 straipsnio 1 dalies normą, todėl atmesdamas pareiškėjos reikalavimą dėl 2020 m. balandžio 21 d. ir 2020 m. balandžio 22 d. antstolio patvarkymų panaikinimo ir įpareigojimo grąžinti pareiškėjai visą jos sumokėtą dalyvio mokestį teisingai išsprendė bylą. Dėl šios priežasties pareiškėjos kasaciniame skunde nurodyti argumentai nesudaro pagrindo panaikinti teisėtą apeliacinės instancijos teismo nutartį.
- 32. Kiti pareiškėjos kasacinio skundo argumentai nėra reikšmingi bylai kasaciniame teisme teisingai išnagrinėti, teismų praktikai formuoti ar jai vienodinti, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalieri,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 9 d. nutartį palikti nepakeistą. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Bublienė

Andžej Maciejevski Gediminas Sagatys